

IX,₁. — Esit. ehd. N:o 11.

Sillanpää, M., y. m.: *Ehdotus asetukseksi 30 p:nä tammik. 1865 annetun palkkaussääntön kumoamisesta.*

Suomen Kansaneduskunnalle.

Läpi vuosisatojen on n. k. palkollisten luokka säilytetty muusta yhteiskunnasta eroitettuna erityisen lain alle alistettuna joukkona. Palkollissäädännön perusajatuksena on ollut aina se käsityskanta, että tilattomien velvollisuus on asettua tilallisten suojateiksi ja että näiden puolestaan tulee vastata siitä, että tilattomat hyödyllisellä työllä hyödyttävät yhteiskuntaa. Tilattomain itsemääräämisoikeutta on kaikissa palkollislaeissa rajotettu toisissa enemmän, toisissa vähemmän. 1863—1864 vuoden valtiopäiville jätetyssä Hallituksen esityksessä nykyään voimassa olevaa palkkaussääntöä varten lausutaan samoin vielä periaatteena: „että persoonallista vapautta tulisi niin paljon kuin mahdollista edistää kuitenkin saattamatta yhteiskuntaa vaaraan tukea laiskuutta ja huolimattomuutta varattomassa ja irtaimessa väestössä, ja että täydellistä rajatonta vapautta sille siis ei saisi myöntää.“

Tämän ajatuskannan mukaisesti onkin nykyinen palkollissääntö laadittu. Tilattomia on siinä käsitetty aivan kuin holhouksen alaisia, ollen samalla heidän vapautensa rajoitettu mitä vähimpään. Palkollinen on samalla kertaa sidottu sekä maahan että isäntään, ollen isännän vaihtaessa tilaa pakotettu joko seuraamaan isäntäänsä muualle tai jäämään taloon uudelle isännälle, kumman vaan isäntä määrää (49, 48 §§), ja on isännän kuoltua myöskin velvol-

linen palvelemaan perillisiä, jos ne sitä vaativat, (47 §). Palkollisen ei ole sallittu säilyttää vaatearkkuansa poissa palveluspaikastaan (19 §); tässä ilmenee sekä epäilyks pal-kollisten rehellisyyttä kohtaan. Palkollinen ei saa ilman isännän lupaa lähteä kotoa tai viipyä poissa kotoa yli lu-vatun ajan tai olla muualla yötä (14 §). Palkollisen tulee tehdä kaikki ne työt ja askareet, jotka isäntä hänelle koh-tuullisesti käskee ja määrää, ei saa sanoilla tai töillä aset-tua isäntää, emäntää tai heidän sijaistaan vastaan eikä olla tyytymätön „tavalliseen kotiruokaan“ (12, 15, 18 §§). Jos palkollinen rikkoo näitä määräyksiä vastaan tai jos hän muuten havaitaan palvelukseen kelvottomaksi, on isännällä oikeus, muutamat muodollisuudet noudatettuaan, erottaa hänet palveluksesta ja palkollinen menettää koko vuoden palkkansa sekä on sitäpaitsi velvotettu korvaamaan va-hingon (3, 13 §§).

Samana vuonna (v. 1879), jolloin nykyinen elinkeino-laki astui voimaan tarkoituksella suojella myöskin työnteki-jäin oikeuksia, kiristettiin säätyjen myötävaikutuksella syn-tyneen asetuksen kautta palvelijain asemaa vielä entisestään määräämällä aina 3 kuukauden vankeusrangaistuksen sille, joka on katsonut olevansa pakotettu karkaamaan epäinhi-millisen isäntänsä mielivallan alta (53 § K. A. muk. ^{27/1} 1879).

Erikoisena ominaisuutena kaikissa palkollisasetuksissa on ollut niissä isännille määrätty palkollisten kasvatusvel-vollisuus ja heille myönnetty joko rajotettu tai rajottamaton kuritusoikeus palkollisiin nähden. Nykysen lain mukaan on isäntä oikeutettu antamaan „isällistä kuritusta“ 18 vuotta nuoremmille miespalkollisille ja 14 vuotta nuoremmille nais-palkollisille sekä velvotettu muuten vakavalla nuhteella oh-jaamaan hänen mielestään uppiniskaista ja pahanilkistä palkollista (3 §). Hallituksen esityksessä 1865 vuoden palkkaussääntöä varten ehdotettiin vielä isännille oikeutta kurittaa kaikkia miespuolisia palkollisiaan. Ja ett'ei tämä ajatuskanta tilallisten kesken silloin ollut vieras, käy ilmi 1863—1864 vuoden valtiopäiväin talous- ja lakivaliokunnan

mietintöön liitetystä talonpoikaissäädyn jäsenen J. Brusilan lausunnosta, jossa kuritusoikeuden säilyttämisen puoltamiseksi lausutaan: „kotikuria tulisi saada käyttää ainakin, kunnes palkollinen on saavuttanut 30 vuoden iän, sillä kokemus on selvästi osottanut, että ihminen, joka vielä 14 tai 18 vuoden iässä on lapsellinen, ei vielä oikein ymmärrä olla oikein juonikas ja oikullinen, mutta antaapa iän kasvaa, niin kasvavat myöskin paheet ja juonikas mieliala lisääntyä aina yhä, kunnes se vanhuuden heikkoudesta masentuu“.

Erikoista mainitsemista ansaitsee myöskin nykyssä palkkaussäännössä vanhemmille jätetty oikeus toimittaa lapsensa 21 vuoden ikään asti palvelemaan jonkun vieraan henkilön luo ja sopia ehdoista (9, 11 §§), sekä sama kasvatusvanhemmille myönnetty oikeus (10 §). Nämä pykälät eivät ole täydellisesti vastanneet enään 1864 vuoden aikastakaan oikeuskäsitystä, päättäen edellä mainittuun 1863—1864 vuoden valtiopäiväin talous- ja lakivaliokunnan mietintöön liitetystä edusmies P. Östringin vastalauseesta, jossa sanotaan „10 §:ssä velvotetaan kasvatelapsi, olipa hän saanut hyvän tai huonon kasvatuksen, palvelemaan kasvatusvanhempiaan 21 vuoden ikään ja 11 §:ssä annetaan vanhemmille oikeus myydä lapsensa määrätyksi ajaksi toisten palvelijoiksi. Tämä muistuttaa ihmiskauppaa, — ikää ei ainakaan tulisi määrätä korkeammaksi kuin 18 vuotta“. — — — Lasten ansiotyö on tässä lausunnossa samoin kuin itse asetuksessakin edellytetty luonnolliseksi asiaksi.

Ainoat palkkaussäännössä olevat palkollisten suojelussäännöt ovat, että isännän on pidettävä palkolliselle „terveellinen ja ulottuva ruoka sekä sopiva asunto“ (4 §) sekä hoidettava ja vaalittava palkollista sairauden aikana, ollen kuitenkin oikeutettu pidättämään palkasta, mitä hän on lääkäriin tai rohtoihin kuluttanut (5 §). Muuten on laki yleensä isäntien puolella. Muuttoajaksi on sovitettu marraskuun 1:n päivä, jolloin kaikki ulkotyöt ovat loppuneet ja maanviljelijälle vähemmän tärkeä pitkä talvi on edessä

(20 §). Jos muuttoaika olisi keväällä, jolloin tärkeät maantöyt alkavat, olisi palvelijain ja isäntäin keskinen suhde työsopimusta tehtäessä paljon tasasempi. Isäntä on oikeutettu antamaan palkolliselle päästökirjan, milloin hän sen hyväksi näkee, mutta palkollinen sitävastoin on oikeutettu päästökirjaa vaatimaan ainoastaan syyskuun (kaupungeissa puolivuotis-palkolliset maaliskuun) kuluessa (25 §); tässäkin suhteessa kiristettiin palkkaussääntöä säätyjen myötävaikutuksella syntyneellä Keisarillisella Asetuksella jouluk. 28 päivästä 1888 vuosipalkollisiin nähden; muuttoaika oli 1865 vuoden palkkaussäännössä heinäkuun 29 p:stä syyskuun 8 päivään.

Tässä esitetyt otteet riittänevät jo ilman lisäyksiä osottamaan, että nykyinen palkkaussääntö isäntiä ja palkollisia varten on täysin vanhentunut ja kaikissa tapauksissa kaipa perinpohjaista uudistusta. Mutta me tahdomme mennä vielä pidemmälle; katsomme että palkollisasetus kaikissa muodoissa on lakkautettava. Kaikissa Europan maissa, joissa vielä nykyään on voimassa palkollisasetus (nim. Ruotsissa,¹ Norjassa, Tanskassa, Saksassa, Itävallassa sekä Unkarissa) on lain alle alistettu työväki tyytymätöntä ja toimii kaikin voimin lain poistamiseksi. Lain alle kuuluvan palkka-työväen luku on myöskin mainituissa maissa vähentynyt. Ja aivan samoin on laita Suomessa. Otamme tähän „Suomen virallisesta tilastosta, Katsaus Suomen taloudelliseen tilaan. Viisivuotiskausi 1896—1900“ seuraavat numerot: vuonna 1900 oli henkilöitä jotka olivat muilla laillisessa palveluksessa sekä heidän vaimojaan ja lapsiaan kaupungeissa 38,816, maaseudulla 187,635 eli yhteensä 226,451 henkeä, sellaista väestöä joka ei ollut kiinnitetty vakinaiseen työhön kaupungeissa 104,988 ja maaseudulla 857,095 eli yhteensä 962,083 henkeä. Edellinen ryhmä oli koko maassa vuodesta 1895 vähentynyt 29,744 hengellä eli 11,6 0/o:illa ja jälkimäinen ryhmä lisääntynyt 96,165 eli 11,1 0/o:illa. Kumpakaan mainittua ryhmää oli ollut alla lueteltuina vuosina seuraavat prosenttimäärät koko väestöstä:

	Ryhmä I			Ryhmä II		
	Kaupungeissa	Maaseudulla	Koko maassa	Kaupungeissa	Maaseudulla	Koko maassa
V:na 1880	19,0	12,3	12,8	22,8	27,0	27,2
„ 1885	20,2	11,5	12,3	24,0	29,7	29,2
„ 1890	22,1	10,2	11,3	33,2	32,6	32,7
„ 1895	18,5	9,4	10,4	37,1	34,8	35,0
„ 1900	13,3	8,0	8,6	35,8	36,4	36,4

Toden näköistä on, että tilastossa on otettu kaupungeissa laillisessa palveluksessa olevien lukuun suuri joukko kuukausipalkalla ja 14 päivän ylössanomisoikeudella palvelevia palvelijoita, jotka vastoin asetusta (8 §) säännöllisesti palkollissäännön alle luetaan; maaseutuun nähden lienevät luvut jotakuinkin todellisuutta vastaavat.

Tosiasiassa siis on, että kymmeniä tuhansia palkkatyöläisiä, jotka tekevät samoja töitä kun palkolliselle edellytetty, työskentelee jo kaupungeissa ja maalla palkollisasetuksen ulkopuolella. Palkollisasetuksen alaiseksi asettaminen katsotaan kuin orjuuteen menoksi ja palkollisluokan asemaa melkein häpeälliseksi. Vähemmän kykenevät ja nuoret, — usein niin nuoret, joilta kaikki ansiotyö luonnollisissa oloissa tulisi olla kiellettyä, — useilla paikkakunnilla enään palkkaussäännön alaisiksi asettuvat. Palkollisten kesken vaaditaan yleisesti palkkaussäännön kumoamista ja vapaan 14 päivän molemminpuolisen ylössanomisaikaan perustuvan työsopimuksen voimaan asettamista kaikissa työsopimuksissa. Lausuntomme tueksi vetoamme viime marraskuun 6—7 päivinä Lahden kauppalassa pidetyn palvelijain yleisen edustajakokouksen päätökseen, joka kuului: „Nykyinen Palvelijain Palkollislainsäädäntö, joka asettaa palvelijat toisiin vapaisiin työntekijöihin verraten erikoisasemaan, on kokonaan kumottava ja palvelijat ovat asetettavat yleisammattityöntekijäin lakien alaisiksi.“ Ko-

kouksessa oli edustettuna yli 6,000 palvelijaa kaikista osista maata.

Todennäköistä on, että palkkaussäännön kumoaminen ja vapaan työsopimuksen sijaan asettaminen ei ainakaan sanottavasti tule muuttamaan oloja siellä, missä isäntien ja palvelijain väli vielä on säilynyt hyvänä. Mutta sen kautta saavutetaan se etu, että työläiset tulevat varjelluiksi joutumasta vuodeksi tai puoleksi epäinhimillisten työnantajien mielivallan alaisiksi. Ja kaikissakin tapauksissa vaikuttaa vapaa 14 päivän ylössanomisaikaan perustuva työsopimus edullisesti isäntien ja palvelijain keskinäiseen kohteluun ja arvonnantoon. Palkkaussääntö isäntiä ja palkkollisia varten olisi siis kumottava ja palvelijat asetettavat työsopimuksiin nähden yleisten elinkeinolakien määräysten alaisiksi. Luonnollista on, että yhteiskunnan tulee lain kautta suojella palvelijoita samoin kuin muitakin heikommassa taloudellisessa asemassa olevia väkevämpien ylen pitkälle ulottuvalta sorrolta. Työväensuojelulainsäädäntöön on laadittava palvelijain työaikaa, alinta palkkaa, asuntoa, lastenansiotyötä y. m. s. koskevat suojelussäädökset.

Kaiken esittämämme perustuksella ehdotamme, että Suomen Kansaneduskunta puolestaan tahtoisi hyväksyä seuraavan lain, jonka kautta kumotaan tammikuun 30 p. 1865 annettu Palkkaussääntö isännille ja palkkollisille:

Kumoamalla tammikuun 30 päivästä 1865 annetun Palkkaussäännön isännille ja palkkollisille, sekä Keisarilliset Asetukset tammikuun 27 päivästä 1879 ja joulukuun 28 päivästä 1888, joilla on tehty muutoksia mainitun palkkaussäännön eri pykäläin, määrätään tämän kautta, että mainitussa säännössä järjestetyt suhteet työnantajien ja palkkollisten välillä alkoot olko muiden rajoitusten tai erikoismääräysten

*alaisia kuin mitä työsopimuksesta yleensä
on voimassa.*

Helsinki 7 p. kesäkuuta 1907.

**Miina Sillanpää.
Matti Paasivuori.
A. Kannisto.
V. Perttilä.
Anni Huotari.
Matti Turkia.
Matti Aalto.
Sulo Wuolijoki.
Hilja Pärssinen.
Ida Aalle.**

**Sandra Lehtinen.
Mimmi Kanervo.
Kalle Salminen.
Wäinö Wuolijoki.
Aatto Sirén.
Emil Perttilä.
Oskari Jalava.
K. G. Höijer.
Albin Waljakka.
S. Häkkinen.**
